

Selvitys yksityishenkilön velkajärjestelyn toimivuudesta

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2026:1

Selvitys yksityishenkilön velkajärjestelyn toimivuudesta

Johanna Mäkitalo, Aleksi Kirjonen, Emmi Lehtinen

Oikeusministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-263-9

ISSN pdf: 2490-0990

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Selvitys yksityishenkilön velkajärjestelyn toimivuudesta

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2026:1		Teema	Selvityksiä ja ohjeita
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t Kieli	Johanna Mäkitalo, Aleksi Kirjonen, Emmi Lehtinen suomi	Sivumäärä	36

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä selvitetään yksityishenkilön velkajärjestelyn toimivuutta ja vaikuttavuutta. Selvitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan.

Selvityksen ensimmäisessä osassa tehdään kuvailevaa analyysia velkajärjestelyyn hakeneista ja päässeistä velallisista taustamuuttujittain. Selvityksen toisessa osassa arvioidaan velkajärjestelyn vaikuttavuutta vertaamalla velkajärjestelyyn päässeitä velallisia sopiviin verrokkiryhmiin, joita ovat erityisesti velkajärjestelyä hakeneet mutta sen ulkopuolelle jääneet velalliset sekä soveltuvin osin myös muut ulosotossa olevat pitkäaikaisvelalliset.

Selvityksessä havaitaan, että velkajärjestelyyn päässeet henkilöt ovat pääosin varsin heikossa taloudellisessa asemassa olevia henkilöitä, jotka kuitenkin ottavat keskeisiä verrokkiryhmiään hieman kiinni usealla taloudellisella mittarilla velkajärjestelyyn päästyään. Velkajärjestelyyn päässeiden joukossa velkaongelmista päästään eroon nopeammin ja ansiotulot ja työllisyys kasvavat enemmän kuin keskeisissä verrokkiryhmissä.

Selvitys on toteutettu yhteistyössä VATT Datahuoneen kanssa. VATT Datahuone on vastannut tutkimusasetelmien suunnittelusta sekä kuvaajien, taulukoiden ja estimaattien tuottamisesta, minkä jälkeen oikeusministeriö on vastannut tuotetun tiedon kokoamisesta ja kontekstoisesta tämän julkaisun muotoon.

Asiasanat maksukyvyttömyys, maksukyvyttömyysmenettely, velkajärjestely, velkaantuminen

ISBN PDF 978-952-400-263-9 **ISSN PDF** 2490-0990

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-263-9>

Utredning av skuldsaneringens effektivitet för privatpersoner

Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2026:1		Tema	Utredningar och anvisningar
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Johanna Mäkitalo, Alekski Kirjonen, Emmi Lehtinen	Sidantal	36
Språk	finska		

Referat

I denna utredning utreds effektiviteten och genomslagskraften för skuldsaneringen för privatpersoner. Utredningen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering.

Första delen av utredningen är en beskrivande analys av gäldenärer som ansökt om och beviljats skuldsanering, grupperade enligt bakgrundsvariabler. I den andra delen bedöms genomslagskraften för skuldsaneringen genom att jämföra de gäldenärer som beviljats skuldsanering med lämpliga jämförelsegrupper, i synnerhet gäldenärer som ansökt om, men inte beviljats, skuldsanering samt i tillämpliga delar även övriga långtidsgäldenärer som utsöks.

I utredningen observeras att de personer som beviljats skuldsanering i huvudsak är personer som befinner sig i en mycket svår ekonomisk situation, men som ändå i någon mån kommer i kapp de väsentliga jämförelsegrupperna på flera ekonomiska parametrar när de beviljats skuldsanering. De som beviljats skuldsanering blir snabbare av med sina skuldproblem, och förvärvsinkomsterna och sysselsättningen ökar mer än i de väsentliga jämförelsegrupperna.

Utredningen har tagits fram i samarbete med Datarummet vid Statens ekonomiska forskningscentral. Datarummet ansvarade för att planera forskningsarrangemangen och ta fram grafer, tabeller och estimat. Därefter ansvarade justitieministeriet för att sammanställa informationen och kontextualisera den i form av denna publikation.

Nyckelord insolvens, insolvensförfarande, skuldsanering, skuldsättning

ISBN PDF 978-952-400-263-9 **ISSN PDF** 2490-0990

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-263-9>

Sisältö

1	Johdanto	6
1.1	Selvityksen tausta ja tarkoitus	6
1.2	Velkajärjestelyn oikeudellinen perusta ja kehitys	8
2	Velkajärjestelyn nykytila	12
3	Velkajärjestelyn vaikuttavuus	19
3.1	Velallisten tulot, työllisyys ja velat ennen ja jälkeen velkajärjestelyn	19
3.2	Velkajärjestelyn läpikäyneiden velallisten lopputulemat suhteessa verrokkiryhmiin	25
3.2.1	Kielteisen päätöksen saaneet	26
3.2.2	Ulosoton pitkäaikaisvelalliset	32
4	Johtopäätökset	36

1 Johdanto

1.1 Selvityksen tausta ja tarkoitus

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma¹ sisältää useita ylivelkaantumisen torjuntaan tähtääviä toimenpiteitä. Yhtenä toimenpiteenä tehdään kokonaistarkastelu velkaantumislmiöstä ja eri maksukyvyttömyysmenettelyjen toimivuudesta ja arvioidaan sääntelyn muutostarpeet. Tarkastelussa huomioidaan viime hallituskaudella toteutetut uudistukset ja niiden vaikutukset.

Tällä selvityksellä toteutetaan edellä mainittu hallitusohjelman kirjaus yksityishenkilön velkajärjestelyn toimivuuden arviointia koskevilta osin. Saman hallitusohjelman kirjauksen toteuttamiseksi on laadittu myös tästä selvityksestä erillinen kokonaistarkastelu velkaantumislmiöstä.²

Yksityishenkilön velkajärjestelyn tarkoituksena on auttaa maksukyvyttömiä yksityishenkilöitä selviytymään ylivoimaisesta velkataakastaan ja pääsemään uuteen velatomaan alkuun. Tavalliseen yksityishenkilön velkajärjestelyyn voivat hakeutua sekä kuluttajavelalliset (joilla ei ole yritystoimintaan liittyvää velkaa) että yrittäjavelalliset (joilla on ennen velkajärjestelyyn hakeutumista lopetettuun yritystoimintaan liittyvää velkaa). Mahdollinen on myös niin sanottu elinkeinonharjoittajan velkajärjestely, jonka tarkoituksena on järjestellä toimintaa yhä harjoittavan elinkeinonharjoittajan velat.

Käytännössä velkajärjestelyyn pääseminen merkitsee sitä, että velalliselle vahvistetaan hänen maksukykyään vastaava maksuohjelma, joka kestää pääsääntöisesti kolme vuotta ja jonka loppuun suorittamalla velallinen vapautuu kaikista menettelyn alkamista edeltäneistä velkavastuistaan. Velkajärjestelyn ulkopuolelle jääminen merkitsee puolestaan velkojen perinnän jatkumista.

---

1 Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Saatavilla osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>.

2 Salo, Jussipekka; Tahvonen, Ossi; Lassander, Maarit: Kokonaistarkastelu velkaantumislmiöstä. Saatavilla osoitteessa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-265-3>.

Tämän selvityksen tavoitteena on selvittää, miten hyvin velkajärjestelyn tarkoitus toteutuu eli missä määrin velalliset pääsevät velkajärjestelyn avulla pysyvästi eroon velkaongelmastaan ja missä määrin he velkaantuvat uudelleen velkajärjestelystä huolimatta. Lisäksi tavoitteena on selvittää, miten velkajärjestelyyn pääseminen vaikuttaa yksityishenkilön työnteon kannustimiin, eli tulonhankkimismotivaatioon, ja ansiotasoon.

Selvitys on toteutettu yhteistyössä VATT Datahuoneen³ kanssa. VATT Datahuone on tuottanut määrällistä analyysia velkajärjestelyyn päässeistä velallisista ja sopivista verrokkiryhmistä tarkoituksena mahdollisemman huolellisesti kuvata järjestelmän vaikuttavuutta velallisiin. Käytännössä Datahuone on vastannut tutkimusasetelmien suunnittelusta sekä kuvaajien, taulukoiden ja estimaattien tuottamisesta, minkä jälkeen oikeusministeriö on vastannut tuotetun tiedon kokoamisesta ja kontekstoimisesta tämän julkaisun muotoon.

Selvityksen toteuttamisessa on hyödynnetty Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja ja muita VATT Datahuoneen käytössä olevia tietovarantoja. Selvityksen kannalta oleellisin aineisto on ollut Tilastokeskuksen velkajärjestelyt-tilasto, joka kuvaa käräjäoikeuksiin saapuneita ja loppuun käsiteltyjä velkajärjestelyasioita. Lisäksi selvityksessä on hyödynnetty erikseen VATT Datahuoneen käyttöön poimittua ulosottotietovarantoa, joka sisältää tietoja ulosottopiirien ulosottoasioista ja ulosottoasioihin liittyvistä ulosottovelallisista. Lisäksi on hyödynnetty tulorekisteriä ja muita oleellisia taustamuuttujia sisältäviä tietovarantoja, kuten henkilöaineiston perustietomodulia (FOLK perustieto).

Selvitys koostuu kahdesta osasta, jotka ovat velkajärjestelyn nykytilan kuvaus ja velkajärjestelyn vaikuttavuuden arviointi. Ensimmäisessä osassa tehdään kuvailevaa analyysia velkajärjestelyyn hakeneista ja päässeistä velallisista taustamuuttujittain. Toisessa osassa arvioidaan velkajärjestelyn vaikuttavuutta vertaamalla velkajärjestelyyn päässeitä velallisia sopiviin verrokkiryhmiin, joita ovat erityisesti velkajärjestelyä hakeneet mutta sen ulkopuolelle jääneet velalliset sekä soveltuvin osin myös muut ulosotossa olevat pitkäaikaisvelalliset.

---

3 VATT Datahuone on VATT:n itsenäinen yksikkö, joka tukee tietopohjaista päätöksentekoa. VATT Datahuone tuottaa ajantasaisia rekisteriaineistoja hyödyntäviä selvityksiä päätöksenteon tueksi ja poliittisten ratkaisujen vaikutusten arvioimiseksi. Kansainvälisesti ainutlaatuisen VATT Datahuoneen toiminta alkoi pilottiprojektina vuonna 2023 ja on sittemmin vakinaistettu.

1.2 Velkajärjestelyn oikeudellinen perusta ja kehitys

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä (L 57/1993) on säädetty vuonna 1993. Lakiin on tehty vuosien varrella useita merkittäviä osittaisuudistuksia, viimeksi vuosina 2022, 2015 ja 2003 (L 289/2022, L 1123/2014 ja L 1273/2002).

Alun perin lain tavoitteena oli auttaa 1990-luvun laman seurauksena velkaantuneita yksityishenkilöitä selviytymään ylivoimaisesta velkataakastaan. Talouslaman ja massatyöttömyyden johdosta erityisesti monet toisen velasta takauksen antaneet henkilöt sekä yrittäjät olivat joutuneet mittaviin talousvaikeuksiin. Taloudellisten vaikeuksien pääasialliset syyt ovat sittemmin muuttuneet, mutta yksityishenkilön velkajärjestelystä on tullut pysyvä ja vakiintunut osa nykyisenkaltaista luottoyhteiskuntaa. Se on käytännössä välttämätön keino auttaa ylivelkaantuneita yksityishenkilöitä pääsemään elämässään uuteen velattomaan alkuun silloin, kun velkajärjestelyä kevyemmät keinot eivät siihen enää riitä.

Lakia on sen säätämisen jälkeen uudistettu seuraavilla keskeisillä tavoilla:

- vuonna 2003 velkajärjestelyn aloittamisharkintaa uudistettiin ja velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin erityisesti niiden velallisten osalta, joiden velkaantumisesta oli kulunut erityisen pitkä aika (HE 98/2002 vp);
- vuonna 2015 velkajärjestelyssä mahdollistettiin yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien taloudellisen kokonaistilanteen korjaaminen ottamalla käyttöön niin sanottu elinkeinonharjoittajan velkajärjestely (HE 83/2014 vp);
- vuonna 2022 helpotettiin erityisesti yritystoiminnassa epäonnistuneiden yrittäjien pääsyä velkajärjestelyn kautta uuteen velattomaan alkuun panemalla täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023 uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä; samalla myös yritystoimintaa yhä harjoittaville yrittäjille tarkoitetun elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn soveltamisalaa laajennettiin (HE 238/2021 vp).

Yksityishenkilön velkajärjestely on velallisalioitteinen menettely. Pääsääntöisesti velallinen arvioi ja kartoittaa talouttaan ensin talous- ja velkaneuvojan kanssa. Talous- ja velkaneuvoja valmistele velkajärjestelyhakemuksen velallisen tiedoilla. Kaikki velat, jotka ovat syntyneet ennen velkajärjestelyn aloittamista, kuuluvat velkajärjestelyn piiriin. Hakemus lähetetään käräjäoikeuteen, joka pyytää velkojia, kanssavelallisia ja takaajia lausumaan hakemuksesta. Mikäli käräjäoikeus antaa

velkajärjestelylle myönteisen päätöksen ja hakemuksen liitteenä on maksuohjelmaehdotus, käräjäoikeus voi hyväksyä ehdotuksen samalla kertaa. Jos maksuohjelmaehdotusta ei ole, käräjäoikeus voi määrätä selvittäjän tekemään sen.

Velkajärjestelylain mukaan velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, joka on maksukyvytön eikä kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista, jos 1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä, tai 2) velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä.

Lisäksi velkajärjestelyn myöntäminen edellyttää, että velkajärjestelylle ei ole laissa säädettyä (väliaikaista tai yleistä) estettä.

Väliaikaisen esteen vuoksi velkajärjestelyä ei voida myöntää silloin, jos velallisella ei väliaikaisena pidettävästä syystä ole maksuvaraa lainkaan tai hän ei sellaisen syyn vuoksi kykene maksuvarallaan maksamaan tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää enempää. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Säännöksen tarkoituksena on estää velkajärjestelyn ajoittuminen ajankohtaan, jolloin velallisen maksukyky on poikkeuksellisen heikko. Syytä ei kuitenkaan voida pitää väliaikaisena, jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu työttömyydestä, joka on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin kestänyt yli 12 kuukautta. Velallisen työttömyys ei siis muodosta estettä velkajärjestelyn myöntämiselle enää sen jälkeen, kun työttömyys on muuttunut väliaikaisesta pitkäaikaiseksi.

Yleisen esteen vuoksi velkajärjestelyä ei voida myöntää silloin, jos velallisen velkaantumiseen tai hänen toimintaansa velallisena liittyy tietynasteista moitittavuutta. Näin on esimerkiksi silloin, jos velalliselle on rikoksen perusteella määrätty maksuvelvollisuus eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen perusteltuna, tai silloin, jos velallinen on ulosottomenettelyssä pakoillut tai salannut tulojaan tai varojaan taikka antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, yleisimmin sovellettava este liittyy siihen, että velallisen velkaantumiseen johtaneita toimia pidetään kokonaisuutena arvioiden piittaamattomina ja vastuuttomina. Yleisen yhteiskunta- ja maksumoraalin sekä velkajärjestelyn yleisen hyväksyttävyyden kannalta on pidetty tärkeänä, ettei velkajärjestelyyn pääse sellaisen velkaantumisen vuoksi, johon liittyy rikollista, vilpillistä tai epärehellistä toimintaa.

Velkajärjestely voidaan kuitenkin myöntää myös laissa säädetystä yleisestä esteestä huolimatta, jos siihen on painavia syitä. Painavien syiden arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti velallisen toimet velkojen maksamiseksi, velkaantumisesta kulunut aika ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta.

Velkajärjestely voidaan myöntää kenelle tahansa luonnolliselle henkilölle ja suurinta osaa velkajärjestelylain säännöksistä sovelletaan kaikkiin luonnollisiin henkilöihin velkaantumisen taustalla olevista olosuhteista riippumatta. Tästä pääsäännöstä on kuitenkin olemassa muutama poikkeus, jotka koskevat erityisesti yritystoiminnassa velkaantuneita velallisia.

Jos velkajärjestelyyn hakeutuu sellainen yrittäjätaustainen velallinen, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja, velkajärjestely voidaan myöntää sillä perusteella, että velallinen on maksukyvytön. Tällöin muita edellä kuvattuja säännöksiä velkajärjestelyn edellytyksistä tai väliaikaisesta esteestä ei sovelleta. Tarkoituksena on vähentää yritystoiminnan epäonnistumiseen liittyviä haittoja ja edistää yritystoimintaan ryhtyneiden mutta siinä epäonnistuneiden pääsyä uuteen velattomaan alkuun.

Lisäksi velkajärjestelyssä on mahdollista järjestellä toimintaansa yhä harjoittavan yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan velat. Tällöin sovelletaan edellä kuvattujen edellytysten lisäksi tiettyjä lisäedellytyksiä. Niiden tarkoituksena on muun ohella varmistaa, että velallisen harjoittama toiminta on aidosti jatkamiskelpoista, vaikka jokin ulkoinen seikka olisikin aiheuttanut velallisen maksukyvyttömyyden. Jos edellytyksiä toiminnan jatkamiselle ei ole, tarkoituksenmukaisempi ratkaisu on toiminnan lopettaminen ja tavalliseen velkajärjestelyyn hakeutuminen.

Velkajärjestelyyn pääsevälle velalliselle vahvistetaan hänen maksukykyään vastaava maksuohjelma, jossa voidaan 1) muuttaa velan maksuaikataulua, 2) määrätä, että velallisen maksusuoritukset on luettava ensin velan pääoman ja vasta sen jälkeen luottokustannusten lyhennykseksi, 3) alentaa jäljellä olevaan luottoaikaan kohdistuvien luottokustannusten maksuvelvollisuutta, 4) alentaa maksamatta olevan velan määrää tai 5) poistaa velan maksuvelvollisuus kokonaan. Velkaan on sovellettava velkojan kannalta lievintä keinoa, joka riittää korjaamaan velallisen taloudellisen tilanteen.

Maksuohjelma kestää tavallisesti kolme vuotta. Jos velkajärjestely myönnetään yleisestä esteestä huolimatta, maksuohjelma kestää viisi vuotta. Niissä tilanteissa, joissa velallisen omistusasuntoa ei muuteta rahaksi, maksuohjelman kesto voi asuntovelan maksamisen vuoksi olla huomattavasti kolmea tai viittä vuotta pidempikin.

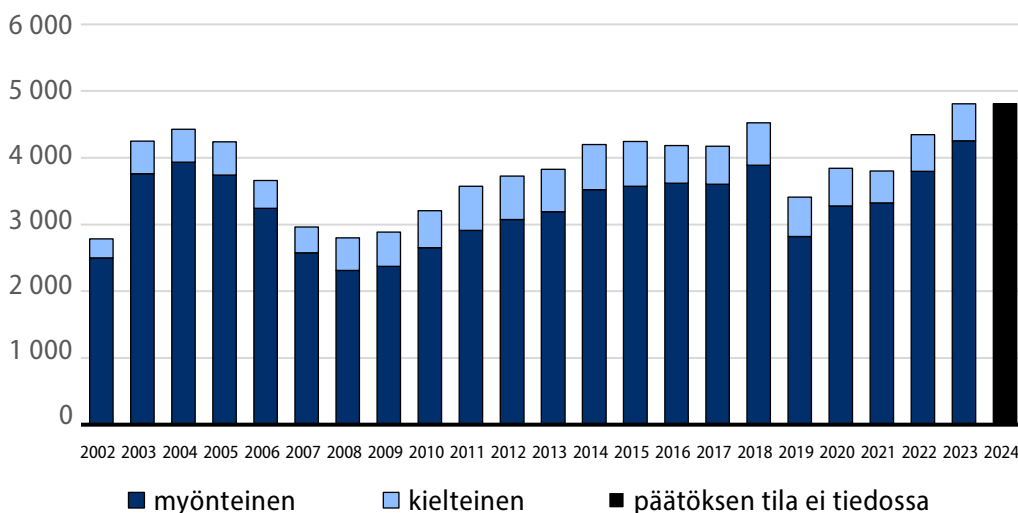
Jos velallisen tulot nousevat eli jos velallisen maksukyky selvästi paranee maksuohjelman aikana, osa uusista tuloista tai varoista maksetaan velkojille niin sanottuina lisäsuorituksina. Jos velallisen olosuhteissa tapahtuu olennaisia muutoksia maksuohjelman vahvistamisen jälkeen, maksuohjelmaa voidaan tietyin edellytyksin muuttaa.

Maksuohjelman loppuun suorittaminen merkitsee sitä, että velallinen vapautuu kaikista velkajärjestelyn alkamista edeltäneistä velkavastuistaan. Velkajärjestely on siten tarkoitettu kokonaisvaltaiseksi ratkaisuksi velkajärjestelyn alkamista edeltäneisiin velkaongelmiin.

2 Velkajärjestelyn nykytila

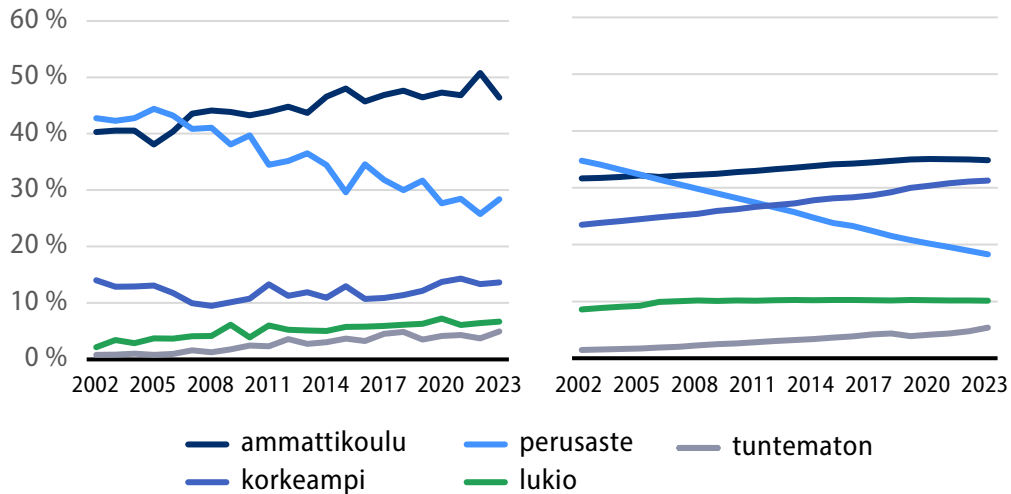
Yksityishenkilön velkajärjestelyn aloittaa vuosittain noin 2500–4000 henkilöä. Kuviossa 1 havainnollistetaan, miten hakemusten määrä on vaihdellut vuosittain. Viimeisin notkahdus tapahtui vuonna 2019, jolloin talous- ja velkaneuvonnan järjestämisvastuu siirtyi kunnilta oikeusapu- ja edunvalvontapiireille. Uudet käytännöt ja siirtymäkausi aiheuttivat viiveitä hakemusten valmistelussa ja johtivat käräjäoikeuksiin toimitettujen hakemusten määrän hetkelliseen vähenemiseen. Sitä edeltävä selvä lasku hakemusten määrässä tapahtui finanssikriisin aikoihin, jonka jälkeen hakemusten määrä lähti uudelleen loivaan nousuun. Yleisen taloudellisen tilanteen muutokset heijastuvat hakemusmääriin yleensä viiveellä. Vuoden 2003 nousua puolestaan selittää velkajärjestelylain muutos, jolloin velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin.

Kuvio 1. Velkajärjestelyhakemukset 2002–2024. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

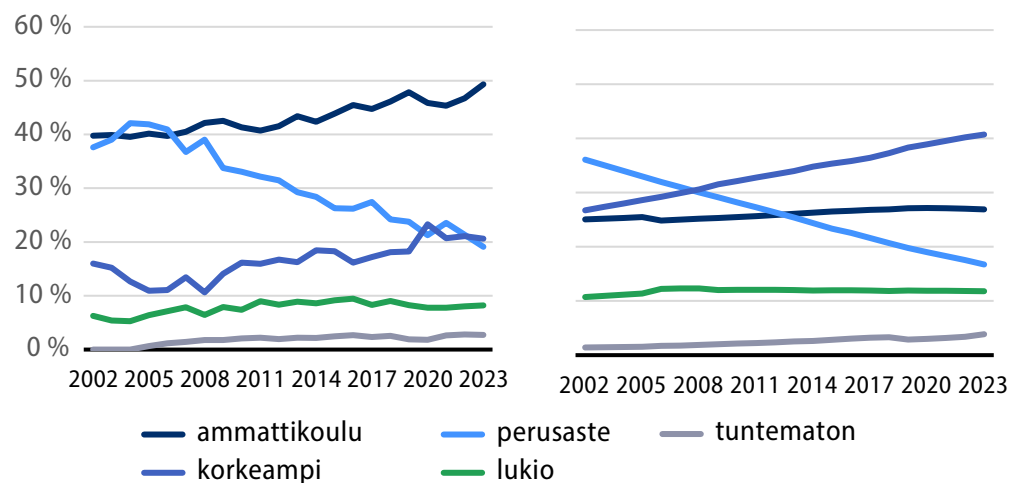

Vuosina 2002–2024 velkajärjestelyn aloittaneiden keski-ikä on vaihdellut 43 ja 46 vuoden välillä. Pitkällä aikavälillä keski-ikä on kasvanut samaa tahtia koko väestön kanssa. Sukupuolittain tarkasteltuna miesten osuus velkajärjestelyn aloittaneista oli ennen vuotta 2007 naisia suurempi, mutta ero on sittemmin tasoittunut.

Kuvio 2. Velkajärjestelyn aloittaneet miehet koulutustason mukaan (vasen) & koko väestön miehet koulutustason mukaan (oikea). Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

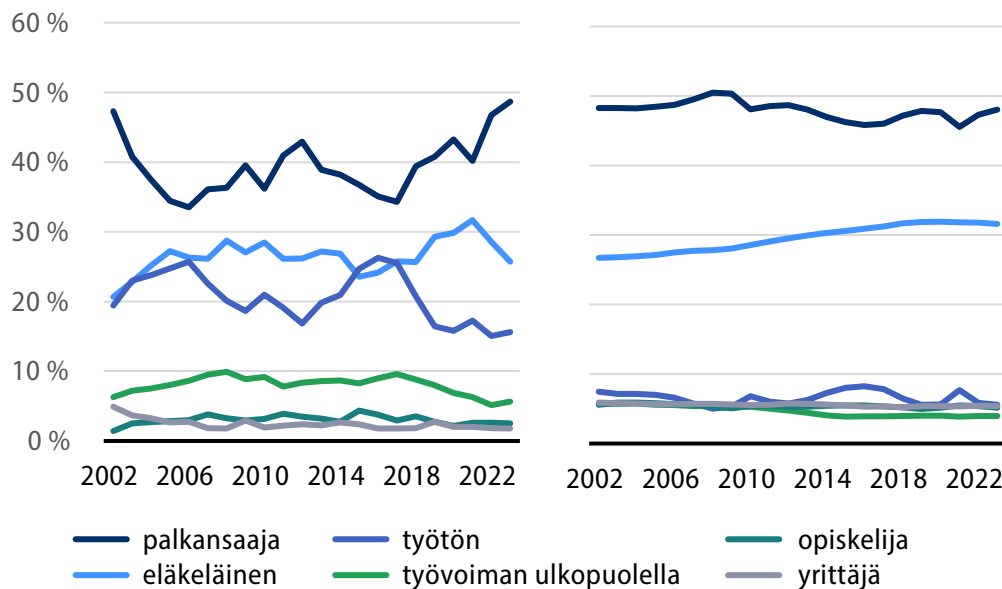
Kuvio 3. Velkajärjestelyn aloittaneet naiset koulutustason mukaan (vasen) & koko väestön naiset koulutustason mukaan (oikea). Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Velkajärjestelyn aloittaminen keskittyy vahvasti henkilöille, joilla on muita heikompi työmarkkina-asema ja matalampi koulutustaso. Kuvioista 2 ja 3 ilmenee, että erityisesti ammattikoulutaustaiset ovat selvästi yliedustettuina velkajärjestelyn aloittaneiden joukossa. Tämä yliedustus on kasvanut tarkastelujakson 2002–2023 aikana. Sukupuolittain tarkasteltuna erityisesti ammattikoulutaustaiset naiset ovat yliedustettuina velkajärjestelyn aloittaneiden joukossa. Vastaavasti korkeakoulutettujen osuus velkajärjestelyn aloittaneista on selvästi pienempi kuin heidän osuutensa väestössä.

Peruskoulun varassa olevien henkilöiden osalta on tarkastelujaksolla tapahtunut merkittävä koulutuksen rakennemuutos – yhä harvempi koko väestön tasolla on enää peruskoulun varassa. Peruskoulun varassa olevien henkilöiden osalta on myös havaittavissa yliedustusta velkajärjestelyn aloittaneissa, mutta se ei ole niin voimakas kuin ammattikoulutaustaisten osalta. Sikäli kun koulutustaso näyttää muuten olevan yhteydessä velkajärjestelyn aloittamiseen, on mahdollista, että peruskoulun varassa olevat henkilöt jäävät helpommin koko järjestelmän ulkopuolelle (kuvio 3).

Kuvio 4. Velkajärjestelyn aloittaneet pääasiallisen toiminnan mukaan (vasen) & koko väestön pääasiallisen toiminnan mukaan (oikea). Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

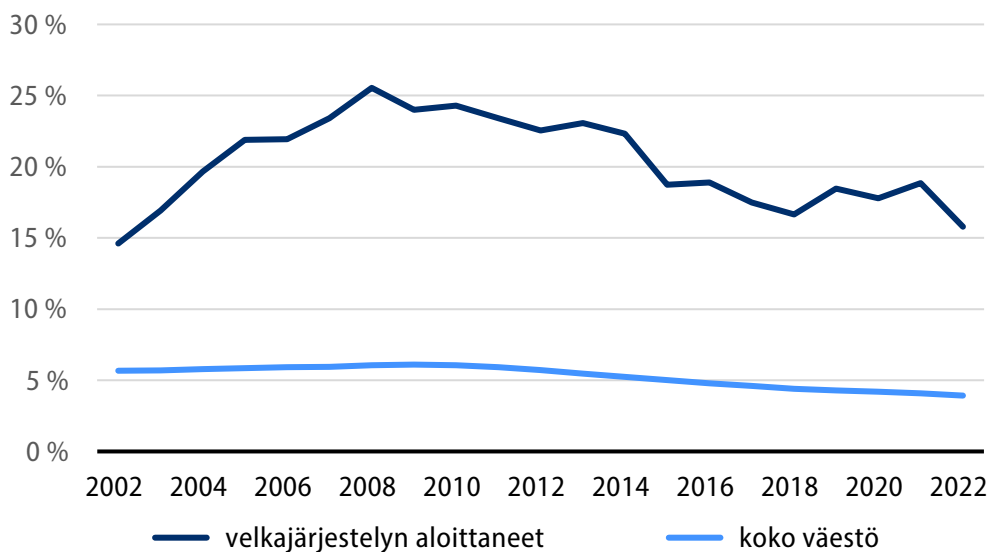
Pääasiallisen toiminnan mukaan tarkasteltuna (kuvio 4) velkajärjestelyn aloittaneiden joukossa yliedustettuina ovat erityisesti työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla.

Työvoiman ulkopuolella olevista henkilöistä erityisesti työkyvyttömyyseläkeläiset ovat yliedustettuina. Vuonna 2023 velkajärjestelyn aloittaneista noin 15 prosenttia oli työkyvyttömyyseläkeläisiä, kun heidän osuutensa koko väestöstä on alle 5 prosenttia (kuvio 5).

Kuvio 5. Työkyvyttömyyseläkeläisten osuus velkajärjestelyn aloittaneista 2002–2022.

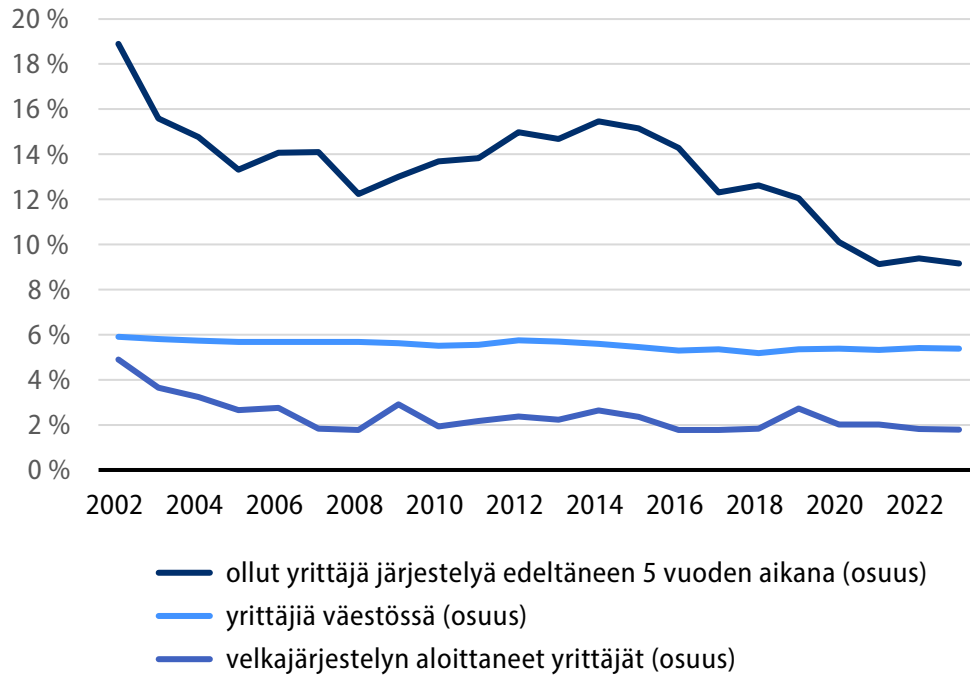
Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

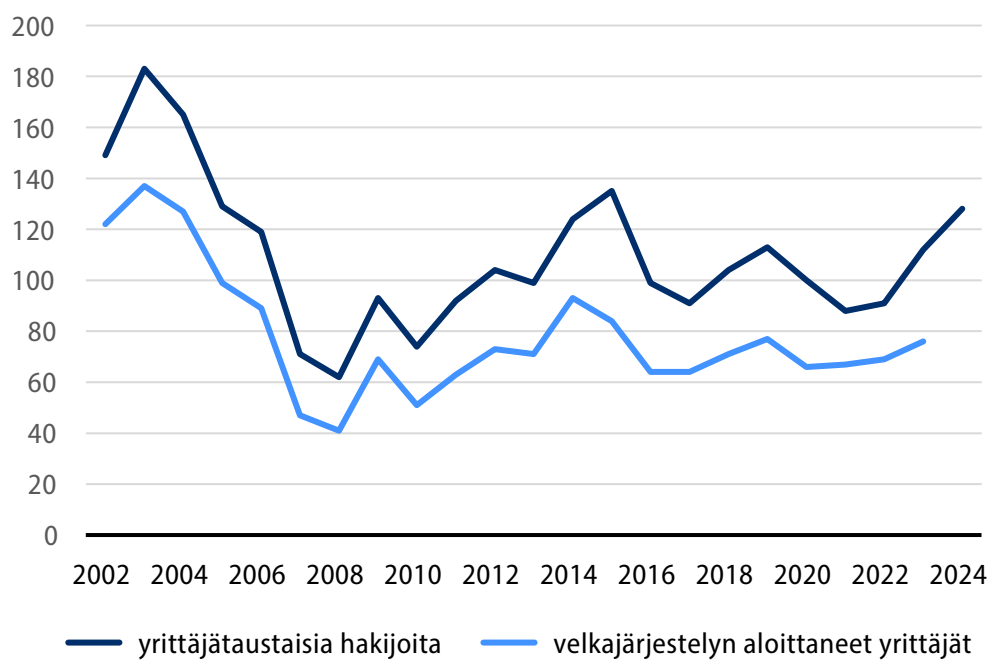
Velkajärjestely palvelee yrittäjiä kahdella eri tavalla. Ensinnäkin sellaiset velalliset, joilla on velkajärjestelyyn hakeutumisen hetkellä jo lopetettuun elinkeinotoimintaan liittyvää velkaa, voivat tavallisen velkajärjestelyn avulla vapautua kyseisistä veloista ja siten päästä elämässään uuteen velattomaan alkuun. Lisäksi sellaiset yksityiset elinkeinon- tai ammatinharjoittajat, joiden toiminta on velkajärjestelyyn hakeutumisen hetkellä yhä aktiivista, voivat saada elinkeinonharjoittajan velkajärjestelystä apua kokonaistaloutensa korjaamiseen ja elinkeinotoimintansa jatkamiseen.

Aktiivisten yrittäjien osuus velkajärjestelyn aloittaneista on merkittävästi pienempi kuin heidän osuutensa väestöstä. Toisaalta henkilöt, joilla on velkajärjestelyä edeltäneen viiden vuoden aikana ollut yritystoimintaa, ovat yliedustettuina velkajärjestelyn aloittaneissa. Tätä havainnollistetaan kuviossa 6.

Kuvio 6. Yrittäjien osuus velkajärjestelyn aloittaneista 2002–2023. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Kuvio 7. Velkajärjestelyn aloittaneet yrittäjät 2002–2024. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone.

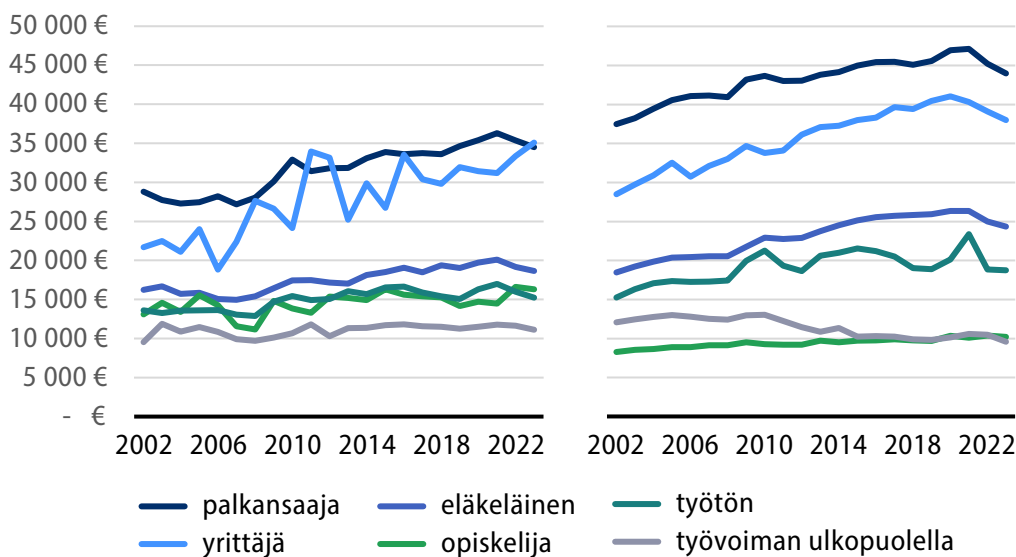

Kesällä 2022 sekä yritystoimintansa lopettaneiden että yritystoimintaa yhä jatkavien yrittäjien pääsyä velkajärjestelyyn helpotettiin lakimuutoksella. Velkajärjestelyjä hakeneiden yrittäjien määrä kasvoikin lainmuutoksen jälkeen vuosina 2023 ja 2024. Kasvu ei kuitenkaan ole ollut suurempaa kuin muiden velkajärjestelyhakemusten määrän kasvu (ks. kuvio 1). Velkajärjestelyyn päässeiden yrittäjien määrä ei myöskään ole noussut samassa tahdissa hakemusten kanssa (kuvio 7).

Tilastokeskuksen tilastoissa yrittäjäksi määritellään 18–74 -vuotiaat henkilöt, joilla on vuoden viimeisellä viikolla voimassa oleva yrittäjäläkevakuutus ja jotka eivät ole työttömiä vuoden viimeisenä työpäivänä eivätkä varusmiehiä tai siviilipalvelusmiehiä vuoden viimeisellä viikolla. Mikäli henkilöllä on yrittäjäläkevakuutuksen lisäksi samanaikaisesti voimassa oleva työsuhde, edellytetään, että yrittäjätulot ovat suuremmat kuin palkkatulot. Yrittäjiksi määritellään lisäksi henkilöt, joilla yrittäjätulot ylittävät määritellyn tulorajan, edellyttäen, että he eivät ole eläkkeellä tutkimusviikolla. Tuloraja määritellään vuosittain päättelyiden yhteydessä käyttäen hyväksi työvoimatutkimuksen yrittäjiä koskevia tietoja.

Määritelmä ei erottele toisistaan henkilöitä, jotka ovat lopettaneet yritystoimintansa ennen velkajärjestelyyn hakeutumista tai jotka edelleen harjoittavat yritystoimintaa velkajärjestelyyn hakeutuessaan, vaikka velkajärjestelylainsäädännön näkökulmasta kysymys on kahdesta erillisestä ryhmästä.

Kuvio 8. Velkajärjestelyn aloittaneiden ansiotulot (vasen) & koko väestön ansiotulot (oikea) pääasiallisen toiminnan mukaan 2002–2023. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone.

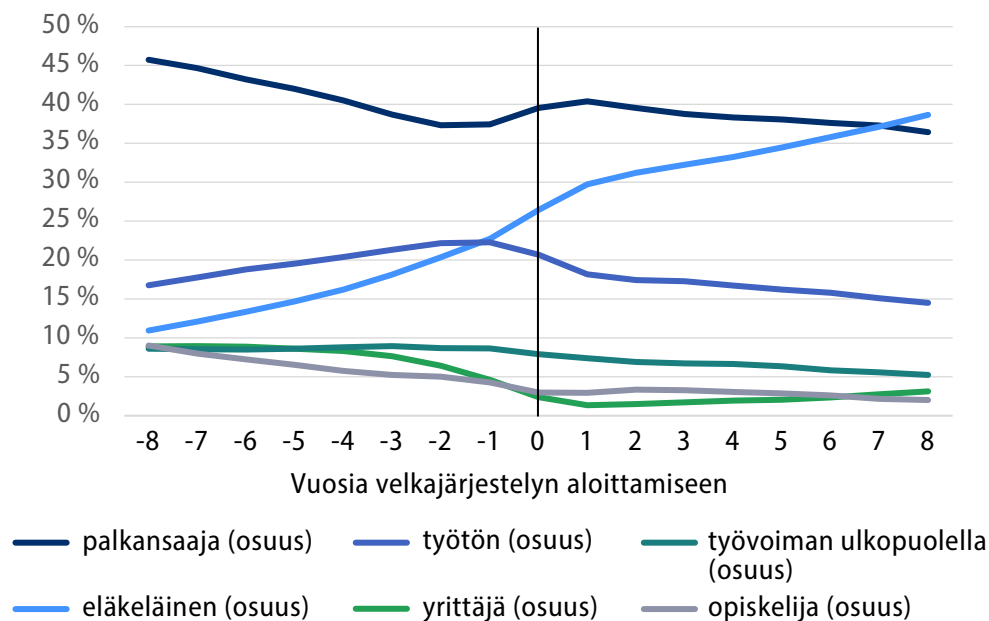
Velkajärjestelyssä aloittaneiden ansiotulot ovat tyypillisesti muuta väestöä matalammat (kuvio 8). Poikkeuksen muodostavat velkajärjestelyssä aloittaneet opiskelijat, joiden tulot ovat keskimäärin muita opiskelijoita korkeammalla tasolla. Monet heistä ovat saattaneet olla työelämässä jo pidempään – opiskelijat, jotka eivät ole vielä olleet työelämässä, eivät todennäköisesti pääse velkajärjestelyyn, sillä lähtökohtaisesti velkajärjestelyyn pääsy edellyttää, ettei velallinen kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään tulevaisuudessa.

3 Velkajärjestelyn vaikuttavuus

3.1 Velallisten tulot, työllisyys ja velat ennen ja jälkeen velkajärjestelyn

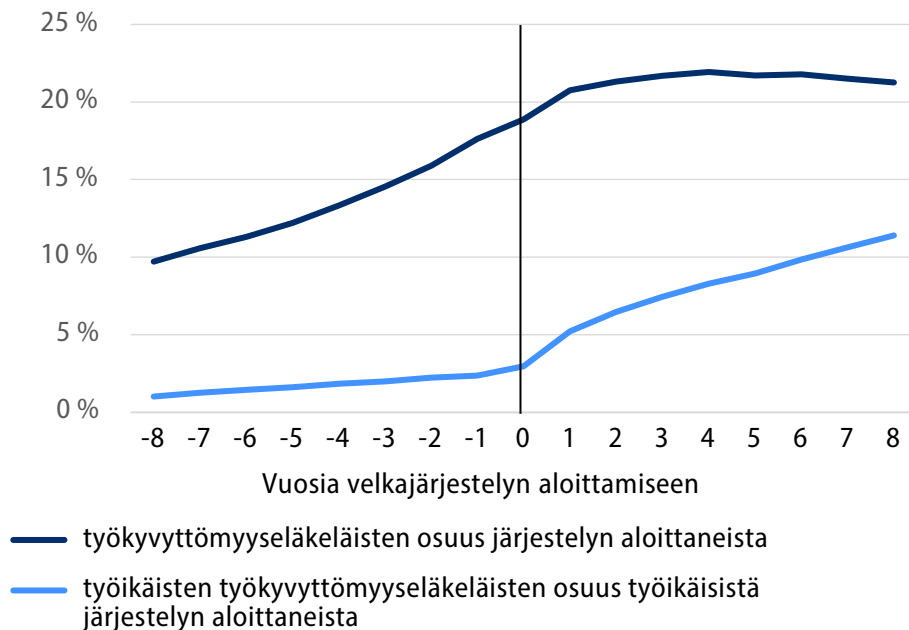
Tässä luvussa tarkastellaan velallisten tuloja, työllisyyttä, pääasiallista toimintaa ja velkoja ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Seuranta-aika ennen ja jälkeen velkajärjestelyn aloituksen on kahdeksan vuotta. Analyysissä ovat mukana kaikki vuosina 2002–2022 velkajärjestelyssä aloittaneet henkilöt. Se, kuinka monta vuotta ennen ja jälkeen velkajärjestelyn aloituksen henkilöä voidaan seurata, riippuu järjestelyn aloitusvuodesta. Esimerkiksi vuonna 2020 velkajärjestelyn aloittaneiden osalta havaitaan kahdeksan aloittamista edeltävää vuotta (2011–2019), mutta vain kaksi aloittamista seuraavaa vuotta (2021–2022). Vuonna 2011 aloittaneiden havaitaan kahdeksan vuotta sekä ennen aloittamista että sen jälkeen. Eniten havaintoja on velallisista järjestelyn aloitusvuonna ja sitä ympäröivinä vuosina.

Kuvio 9. Pääasiallinen toiminta ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

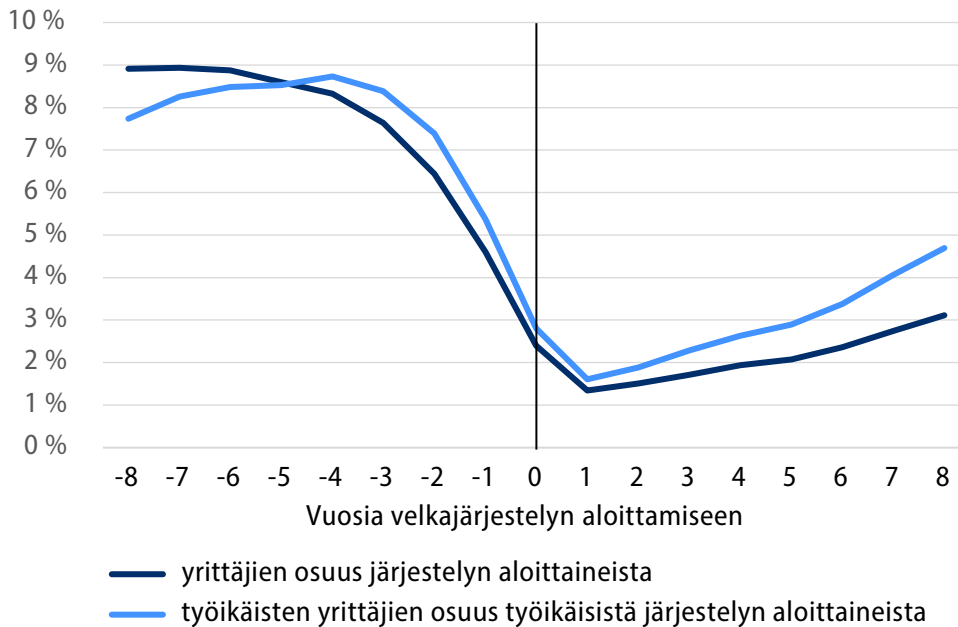
Kuviossa 9 havainnollistetaan velallisten jakaumia pääasiallisten toiminnan mukaan ennen ja jälkeen velkajärjestelyn aloittamisen. Kuviosta ilmenee, että eläkeläisten osuus kasvaa nopeasti ja tasaisesti ennen velkajärjestelyn aloittamista ja jatkaa kasvamista myös järjestelyn aloittamisen jälkeen. Velkajärjestelyyn pääsyä edesauttaa vakiintunut elämäntilanne, josta pysyvä eläköitymispäätös on yksi osoitus. On siis luonnollista, että iso osa velkajärjestelyn aloittaneista on eläkeisiä. Palkansaajien osuus velallisista notkahtaa hieman ylöspäin velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen, mutta jatkaa sitten laskua alaspäin. Yrittäjien määrä lähtee hienoiseen nousuun vuoden päästä velkajärjestelyn aloittamisesta. Työttömien määrä laskee nopeasti – suurin osa heistä siirtynee eläkkeelle.

Kuvio 10. Työkyvyttömyyseläkeläisten osuus ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

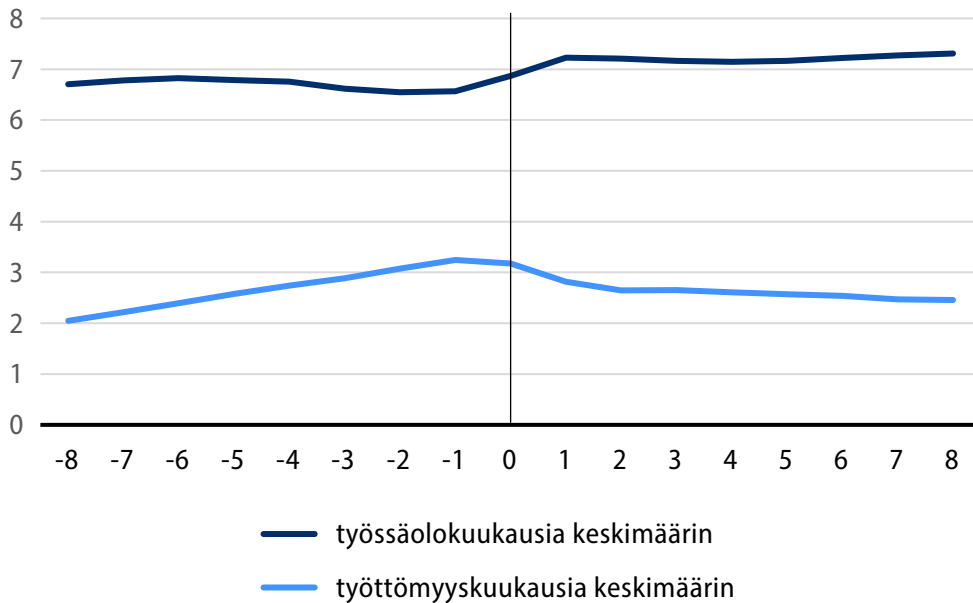
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen näyttää kiihtyvän järjestelyn aloittamisen jälkeen työikäisten keskuudessa (kuvio 10). läkkäämpien joukossa työttömyyseläkkeelle siirtyminen taas tapahtuu useammin jo ennen järjestelyn aloittamista. Työkyvyttömyyttä ei mainita velkajärjestelyyn pääsyä koskevissa säännöksissä, mutta on mahdollista, että työkyvyttömyyttä ennakoivat tekijät nousevat kokonaisharkinnassa puoltavaksi tekijäksi.

Kuvio 11. Yrittäjyys ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Yrittäjien osuus lähtee nousuun ensimmäisen velkajärjestelyvuoden jälkeen. Tätä havainnollistetaan kuviossa 11. Pääasiallisten yrittäjien osuus laskee ennen velkajärjestelyn alkamista noin yhdeksästä prosentista kahteen prosenttiin, saavuttaa pohjansa vuoden päästä velkajärjestelyn aloittamisesta ja lähtee sitten vahvaan nousuun. Velkajärjestely tarjoaa entisille yrittäjille mahdollisuuden uuteen alkuun ja voi siten kannustaa heitä jatkamaan yritystoimintaa. Yrittäjien osuuden nousu velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen kertoo siitä, että toimintansa ennen velkajärjestelyä lopettaneet yrittäjät aktivoituvat velkajärjestelyn jälkeen uudelleen.

Kuvio 12. Työikäisten työllisyystilanne ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

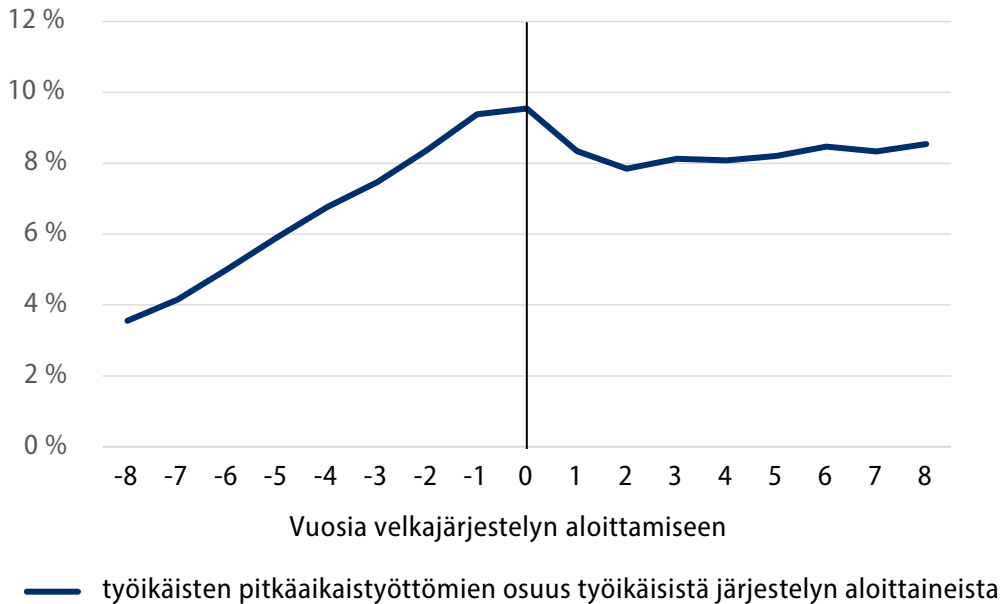

Koska eläköityminen on voimakasta velkajärjestelyä edeltävinä ja sitä seuraavina vuosina, on hyödyllistä tarkastella erikseen työikäisten työllisyyttä. Kuvio 12 ilmenee, että työikäisten keskuudessa työssäolokuukausien määrä nousee merkittävästi velkajärjestelyn aloittamisen ympäristössä ja jää ennen järjestelyä olevaa tilannetta korkeammalle tasolle. Vastaavasti työttömyyskuukaudet vähenevät.

Myös työikäisten pitkäaikaistyöttömien osuus nousee voimakkaasti ennen velkajärjestelyä, mutta laskee järjestelyn jälkeen. Tätä havainnollistetaan kuviossa 13. Tätä kehitystä selittää velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä koskeva sääntely ja erityisesti edellytys velallisen olosuhteiden riittävästä vakiintumisesta ennen velkajärjestelyyn pääsyä.

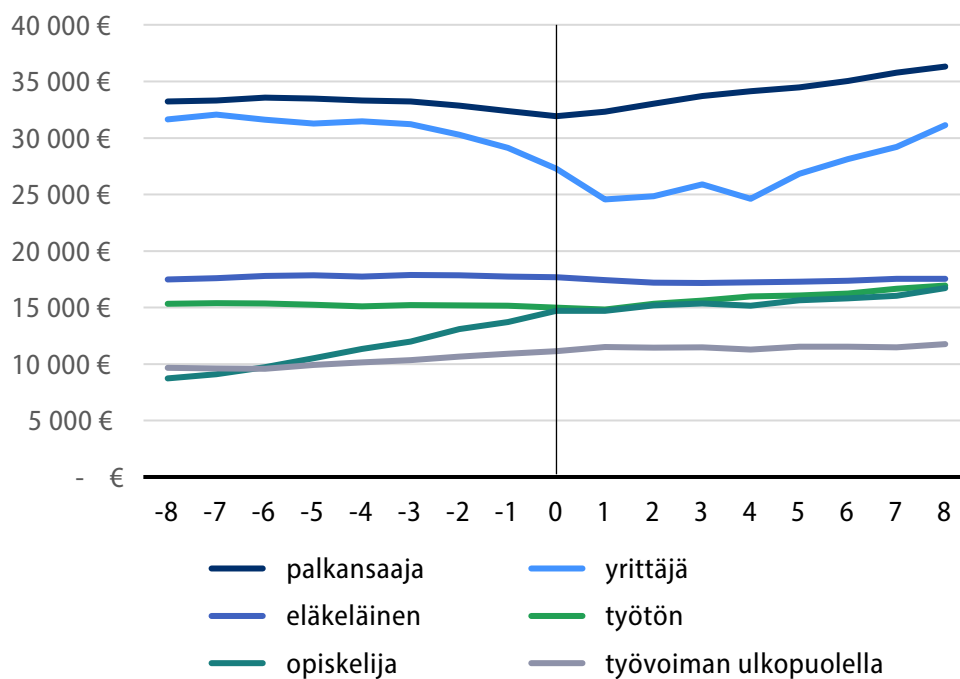
Kuvio 13. Työikäisten pitkäaikaistyöttömien osuus ennen ja jälkeen velkajärjestelyn.

Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Kuvio 14. Keskitulot pääasiallisen toiminnan mukaan ennen ja jälkeen velkajärjestelyn.

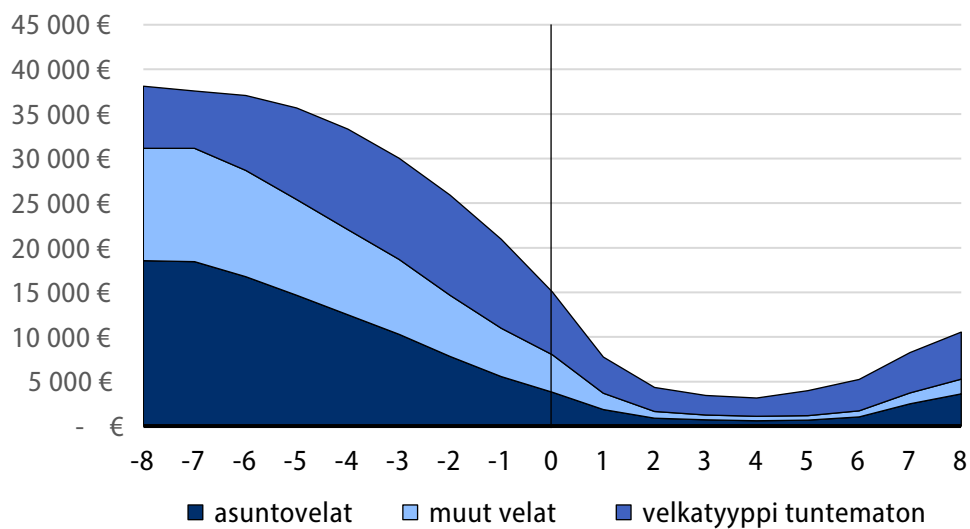
Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Palkansaajien keskiansiot lähtevät nousuun velkajärjestelyn käynnistyttyä. (kuvio 14). Opiskelijoiden tulot kasvavat jo ennen järjestelyä ja jatkavat samalla kasvurallalla järjestelyn jälkeen. Yrittäjienkin ansiot lähtevät kasvuun velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen – mutta vuosien viiveellä.

Kuvio 15. Tilastokeskuksen tiedoista havaitut velat ennen ja jälkeen velkajärjestelyn.

Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

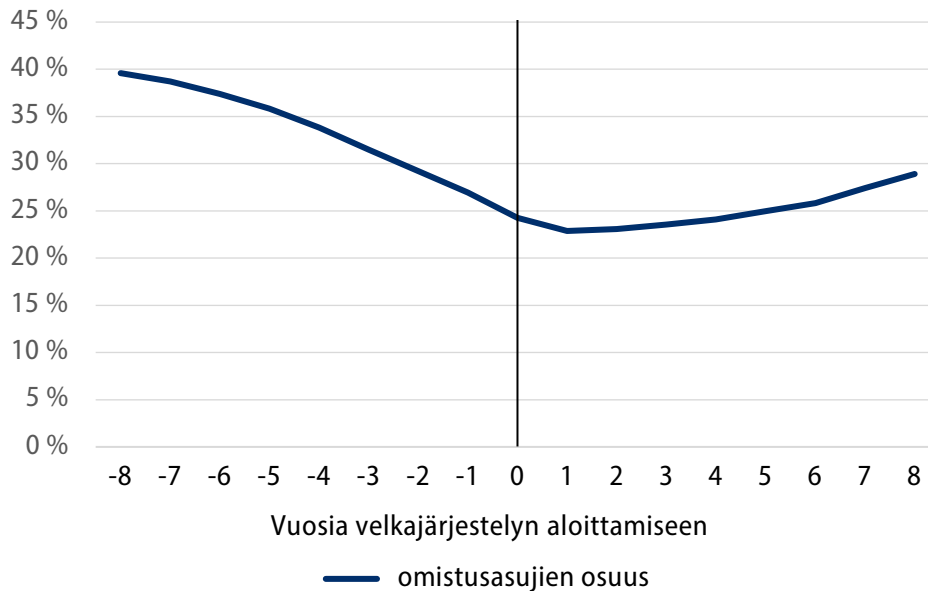

Keskimääräisten velkojen määrä laskee selvästi velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen (kuvio 15). Moni järjestelmän läpikäynyt jää kokonaan velattomaksi maksuohjelman suoritettuaan.

Kuvion 15 velkatietojen lähteenä on Tilastokeskuksen FOLK Perustieto-moduulin muuttuja ”velat yhteensä” sekä asuntolainatilasto. Velkatiedoista puuttuvat jatkuvat luotot. Jatkuvia luottoja ovat esim. luottokorttiluotot, luotolliset tilit ja muut luotot, joita voi luottorajan puitteissa käyttää jatkuvasti ilman luotonantajan erillispäätöstä. Vuodesta 2012 lähtien jatkuvia luottoja ei ole tarvinnut ilmoittaa verottajalle. Jatkuvien luottojen lisäksi aineistosta puuttuvat ainakin maksamattomat laskut, velat yksityishenkilöille sekä muut epävirallisemmat velat, jotka otetaan velkajärjestelyssä huomioon.

Kuvion 15 velkamäärä on siis huomattavasti pienempi kuin kaikki velkajärjestelyssä huomioitavat velat. Näiden kehityksestä voidaan kuitenkin päätellä, että Tilastokeskuksen aineistosta havaitut velat vähenevät merkittävästi velkajärjestelyssä aloittaneilla ja lähtevät taas nousuun noin 4–6 vuotta järjestelyn alkamisen jälkeen.

Kuvio 16. Omistusasujien osuus ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Omistusasujien osuus pienenee merkittävästi ennen velkajärjestelyn aloittamista. Tämä on luonnollista, sillä asuntolainat ovat pääosin vakuusvelkaa, ja ylivelkaantumisen tilanteessa asunto usein realisoidaan. Osa ylivelkaantuneista velkajärjestelyn aloittaneista kuitenkin pitää asuntonsa ja maksaa velkaansa pitkällä ohjelmalla. Kuvioista 16 ilmenee, että omistusasujien osuus lähtee velkajärjestelyn jälkeen hitaaseen nousuun.

3.2 Velkajärjestelyn läpikäyneiden velallisten lopputulemat suhteessa verrokkiryhmiin

Tässä luvussa tarkastellaan velkajärjestelyn läpikäyneiden velallisten tuloja, työllisyyttä, pääasiallista toimintaa ja velkoja suhteessa verrokkiryhmiin. Ensimmäisenä verrokkina toimii velallisjoukko, joka vuosina 2002–2023 haki velkajärjestelyä, mutta sai hakemukseensa kielteisen päätöksen. Toisena verrokkina toimii ulosoton pitkäaikaisvelallisten joukko.

3.2.1 Kielteisen päätöksen saaneet

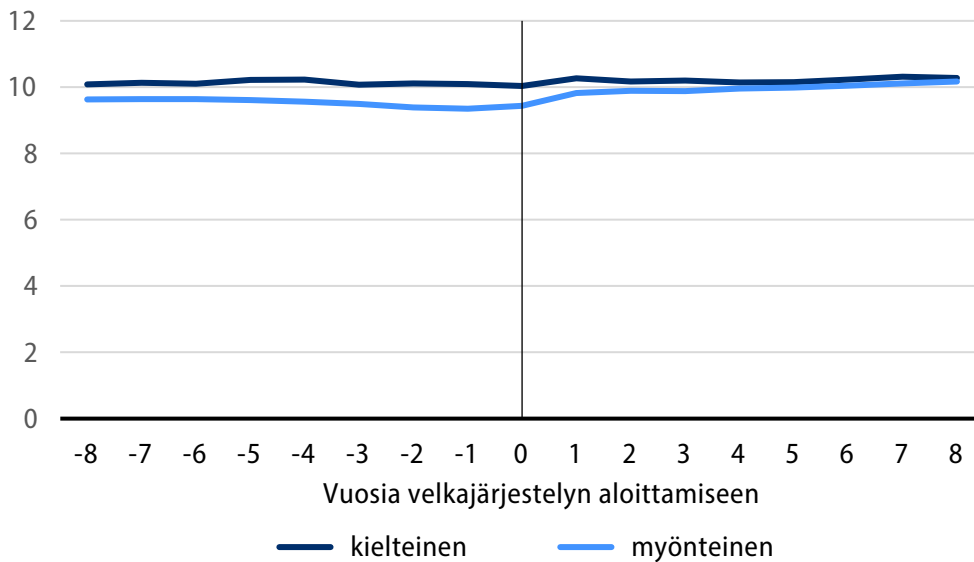
Kielteisen päätöksen saaneet velalliset muodostavat valikoituneen joukon, joka on lähtökohtaisesti verrattain samankaltainen kuin järjestelyn aloittaneet. Velkajärjestelyyn hakeutuminen tapahtuu yleensä velkaneuvonnan ohjauksessa silloin, kun henkilön katsotaan olevan soveltuva hakemaan järjestelyä. Mikäli hakemus tehdään itsenäisesti ilman neuvonnan apua, käräjäoikeus ohjaa hakijaa usein ottamaan yhteyttä velkaneuvontaan. Kansalaisten tekemät hakemukset ovat usein epäselviä ja puutteellisia.

Taulukko 1. Myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneet. Ryhmien vertailu.

Taustamuuttuja	Myönteisen päätöksen saaneet	Kielteisen päätöksen saaneet
Henkilöiden lukumäärä	56 137	4 739
Keskimääräinen ikä hakuvuonna	46,0	45,1
Miesten osuus	48,0 %	60,0 %
Osuus, jonka kotitaloudessa lapsia	31,9 %	33,5 %
Ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus	12,2 %	16,6 %
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus	14,2 %	17,8 %
Hakuvuonna toimeentulotukea saaneiden osuus	44,9 %	32,4 %
Ulkomaalaistaustaisten osuus	5,6 %	7,8 %
Kaupungissa asuvien osuus	66,9 %	69,4 %

Vuosina 2002–2023 velkajärjestelyn myönteisen päätöksen saaneita henkilöitä on huomattavasti enemmän kuin kielteisen päätöksen saaneita – noin 80 prosenttia velkajärjestelyyn hakeneista saa myönteisen päätöksen. Ryhmien sukupuolijakauma poikkeaa merkittävästi: myönteisen päätöksen saaneista 48 prosenttia on miehiä, kun taas kielteisen päätöksen saaneissa miesten osuus on 60 prosenttia. Kielteisen päätöksen saaneet ovat keskimäärin hieman koulutetumpia, nuorempia ja asuvat todennäköisemmin kaupungissa (taulukko 1).

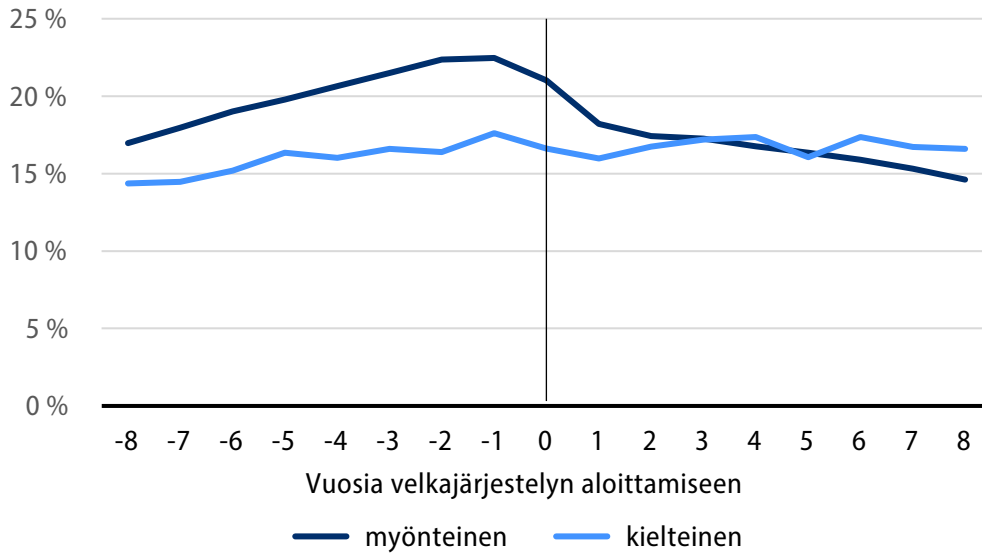
Kuvio 17. Työssäkäyvien työssäolokuukaudet keskimäärin kuukausina myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Kuviossa 17 havainnollistetaan, miten kielteisen ja myönteisen velkajärjestelypäätöksen saaneiden työssäolokuukaudet kehittyvät ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Kielteisen päätöksen saaneilla työssäolokuukausien määrä lähtökohtaisesti korkeammalla tasolla ja pysyy melko tasaisena koko tarkastelujakson ajan. Myönteisen velkajärjestelypäätöksen saaneilla työssäolokuukaudet kasvavat selvästi järjestelyn aloittamisen jälkeen ja nousevat lopulta verrokkiryhmän tasolle.

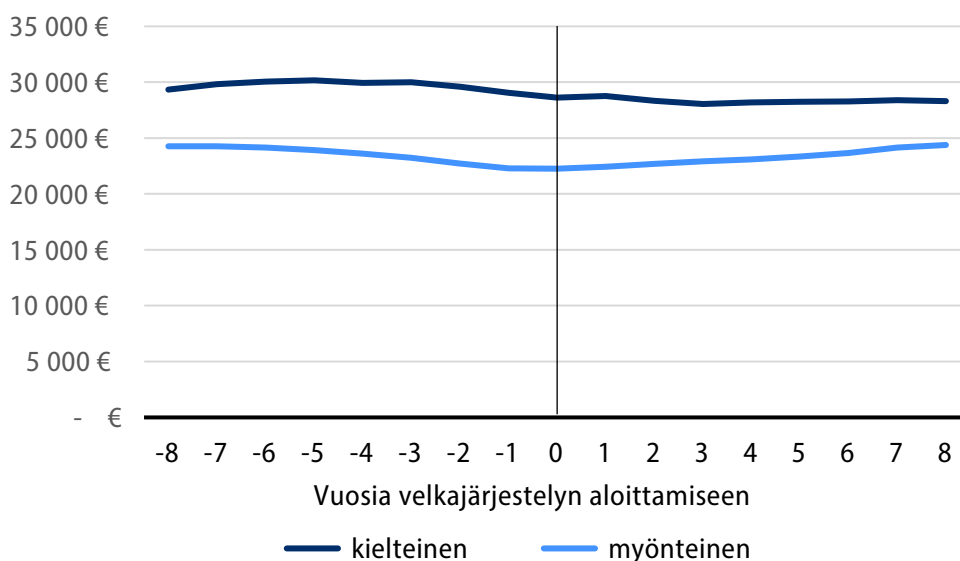
Kuviosta 17 on rajattu pois eläköityneet ja työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt, koska näillä työssäolokuusien määrä luonnollisesti pienenee eläköitymisen myötä.

Kuvio 18. Työttömien osuus myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

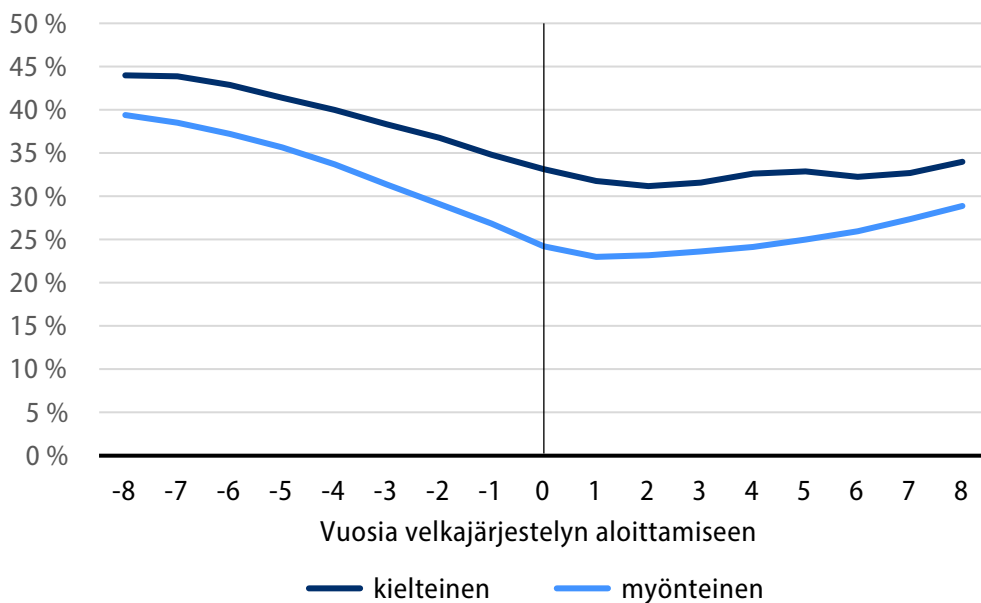
Myös työttömien osuus laskee merkittävästi myönteisen velkajärjestelypäätöksen saaneilla suhteessa verrokkiin (kuvio 18). Velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen työttömien osuus kääntyy laskuun ja pienenee noin 20 prosentista alle 15 prosenttiin kun verrokillä osuus pysyy noin 16 prosentin tasolla.

Kuvio 19. Keskimääräiset ansiotulot myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

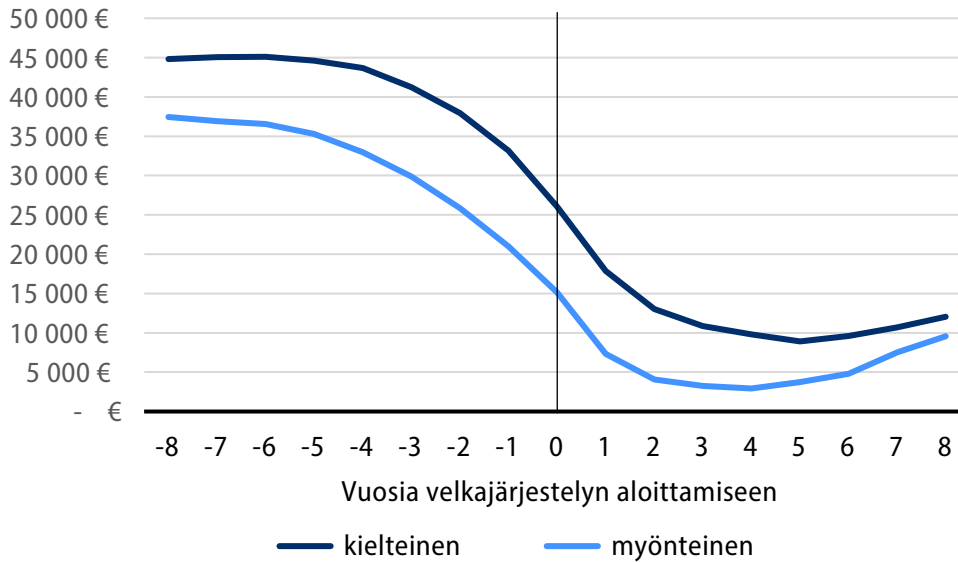
Kun työssäolokuukausien määrä kasvaa, kasvavat myös keskimääräiset ansiotulot. Myös keskimääräiset ansiotulot kasvavat myönteisen päätöksen saaneilla suhteessa verrokkiin – kielteisen päätöksen saaneiden ansiotulot jopa laskevat kahdeksan vuoden tarkastelujaksolla (kuvio 19). Havainto koskee myös yrittäjiä.

Kuvio 20. Omistusasunnossa asuvien osuus myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Omistusasunnossa asuvien osuus laskee molemmilla ryhmillä ennen velkajärjestelypäätöstä. Myönteisen päätöksen saaneilla osuus lähtee verrokkiä jyrkempään nousuun järjestelyn jälkeisenä aikana (kuvio 20).

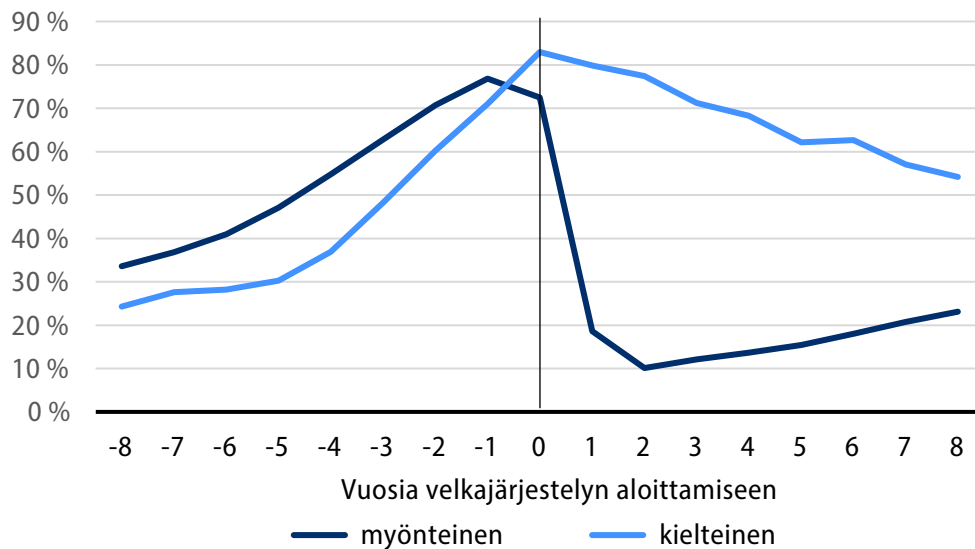
Kuvio 21. Keskimääräinen velan määrä myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Velan määrä laskee voimakkaasti jo ennen velkajärjestelypäätöstä (kuvio 21). Tässä vaiheessa sekä myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneet ovat jo tilanteessa, että 1) on maksuhäiriömerkintä ja 2) ulosotossa asioita, jolloin uutta velkaa ei enää saa. Myös asuntoja ja muita vakuuksia realisoidaan. Velan määrä vähenee merkittävästi velkajärjestelypäätöksen myötä. Myönteisen päätöksen saaneilla se lähtee kuitenkin jyrkempään kasvuun vuosia järjestelyn jälkeen.

Velkatietojen lähteenä on Tilastokeskuksen FOLK Perustieto -moduulin muutuja "velat yhteensä" sekä asuntolainatilasto. Velkatiedoista puuttuvat jatkuvat luottot. Jatkuvien luottojen lisäksi aineisosta puuttuvat ainakin maksamattomat laskut, velat yksityishenkilöille sekä muut epäviralliset velat, jotka otetaan velkajärjestelyssä huomioon.

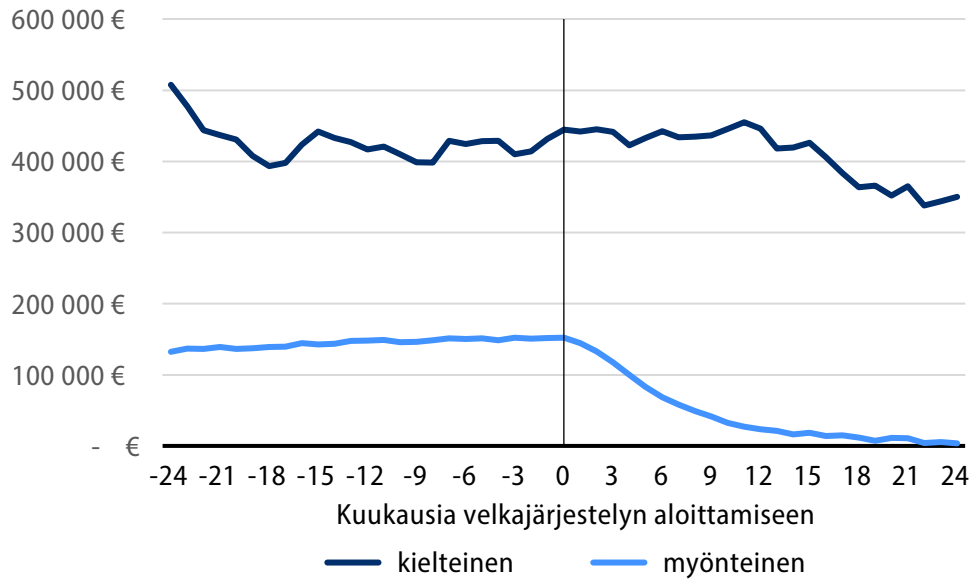
Kuvio 22. Uusien maksuhäiriömerkintöjen saaneiden osuus myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla enne ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Maksuhäiriömerkintöjen määrä pienenee merkittävästi niiden joukossa, jotka pääsevät järjestelyyn (kuvio 22). Uusien maksuhäiriömerkintöjen osuus jää pienemmäksi kuin kielteisen päätöksen saaneilla, mutta on silti korkeampi kuin koko väestöllä (joka on alle 10 prosenttia). Maksuhäiriömerkintäaineisto on koostettu tuomioistuinrekisterin tiedoista sekä ulosottorekisteristä, ja se sisältää velkoihin, saataviin ja takaajan vastuisiin liittyvät merkinnät, ulosoton esteistä (esim. varattomuus) syntyvät merkinnät, pitkäaikaisesta ulosotosta (ulosotossa vähintään 18kk viimeisten kahden vuoden aikana) syntyvät merkinnät.

Ulosottoasioiden bruttosaldot leikkaantuvat merkittävästi velkajärjestelyn jälkeen (kuvio 23). Kielteisen päätöksen saaneilla saldot laskevat myös, mutta viiveellä.

Kuvio 23. Ulosottoasioiden bruttosaldo myönteisen ja kielteisen päätöksen saaneilla ennen ja jälkeen velkajärjestelyn. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

3.2.2 Ulosoton pitkäaikaisvelalliset

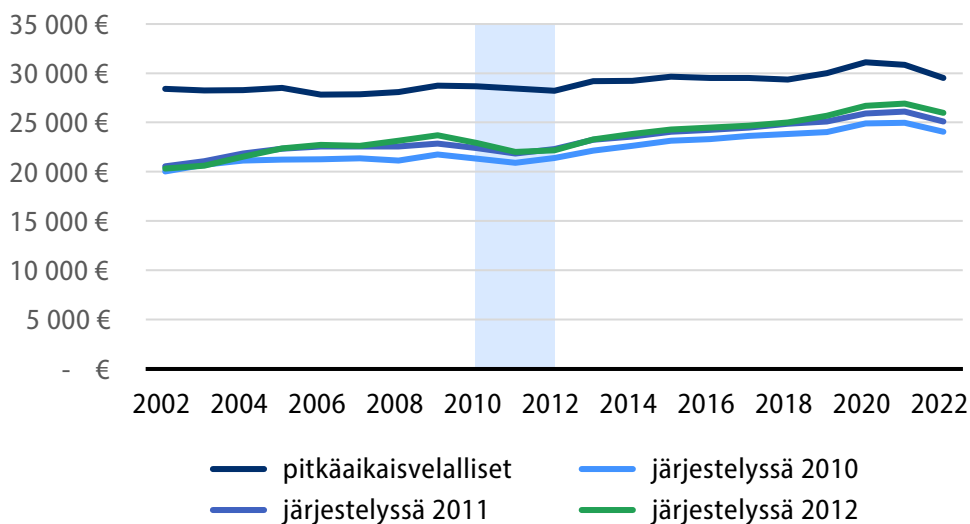
Verrataan vuosina 2010–2012 velkajärjestelyn aloittaneita ulosoton pitkäaikaisvelallisiin, jotka eivät ole hakeneet järjestelyyn. Pitkäaikaisvelalliseksi luokitellaan kaikki tarkasteluvuonna toistuvaistulon ulosmittauksessa olleet, joilla ulosmittaus on ollut voimassa yhtäjaksoisesti koko vuoden. Koska muut pitkäaikaisvelalliset eivät ole hakeneet velkajärjestelyyn, heidän tilannettaan ei voi seurata suhteessa velkajärjestelypäätökseen. Siksi muuttujien keskimääräistä kehitystä seurataan nyt kalenterivuositain edellisessä luvussa nähdyn ”kahdeksan vuotta ennen ja jälkeen”-tarkastelun sijaan.

Taulukko 2. Ulosoton pitkäaikaisvelallisten vertailu velkajärjestelyssä aloittaneisiin

Taustamuuttuja	Myönteisen päätöksen saaneet	Muut ulosoton pitkäaikaisvelalliset
Henkilöiden lukumäärä	56 137	44 700
Keskimääräinen ikä	46,0	48,5
Miesten osuus	48,0 %	66,2 %
Osuus, jonka kotitaloudessa lapsia	31,9 %	24,2 %
Ylioppilastutkinnon suorittaneiden osuus	12,2 %	13,9 %
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus	14,2 %	13,6 %
Hakuvuonna toimeentulotukea saaneiden osuus	44,9 %	18,7 %
Ulkomaalaistaustaisten osuus	5,6 %	5,6 %
Kaupungissa asuvien osuus	66,9 %	66,8 %

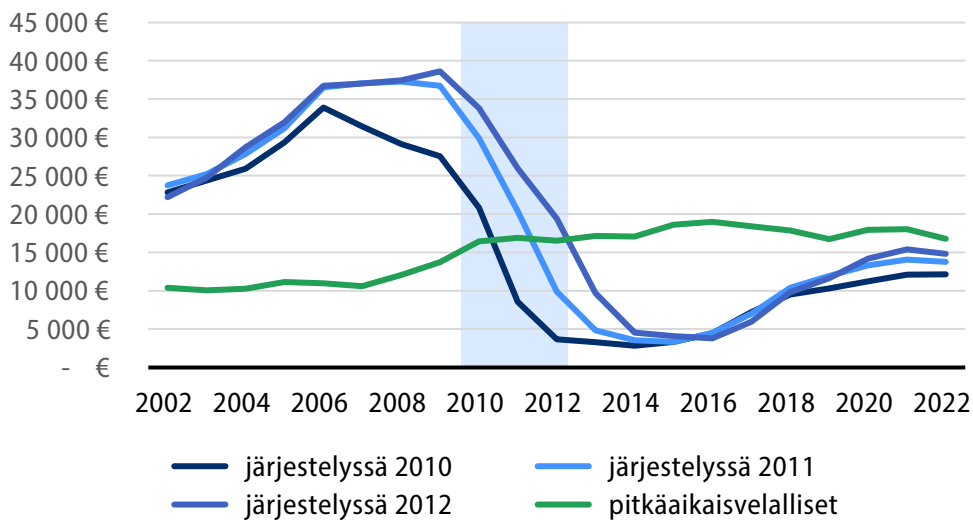
Huom. Järjestelyyn päässeiden luvut päätösvuodelta, muiden velallisten luvut kaikkien tarkasteluvuosien keskiarvoja

Keskeisin ero ulosoton pitkäaikaisvelallisten ja velkajärjestelyssä aloittaneiden välillä on toimeentulotuen varassa olevien osuus – velkajärjestelyssä aloittaneiden joukossa hakuvuonna toimeentulotukea sai noin 45 prosenttia kun pitkäaikaisvelallisten joukossa se oli noin 19 prosenttia.

Kuvio 24. Ansiotulojen kehitys velkajärjestelyssä vuosina 2010–2012 aloittaneilla verrattuna pitkäaikaisvelallisiin. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Työllisyyskehitystä ei ole mielekästä verrata ryhmien välillä, koska pitkäaikaisvelallisia seurataan kalenterivuositain poikittain, kun velkajärjestelyssä 2010–2012 aloittaneita seurataan pitkittäin. Ansiotuloja tarkastelemalla huomataan, kuten luvussa 4.2.2., että velkajärjestelyssä aloittaneiden tulot kehittyvät myönteisemmin kuin verrokkiryhmän ansiotulot (kuvio 24).

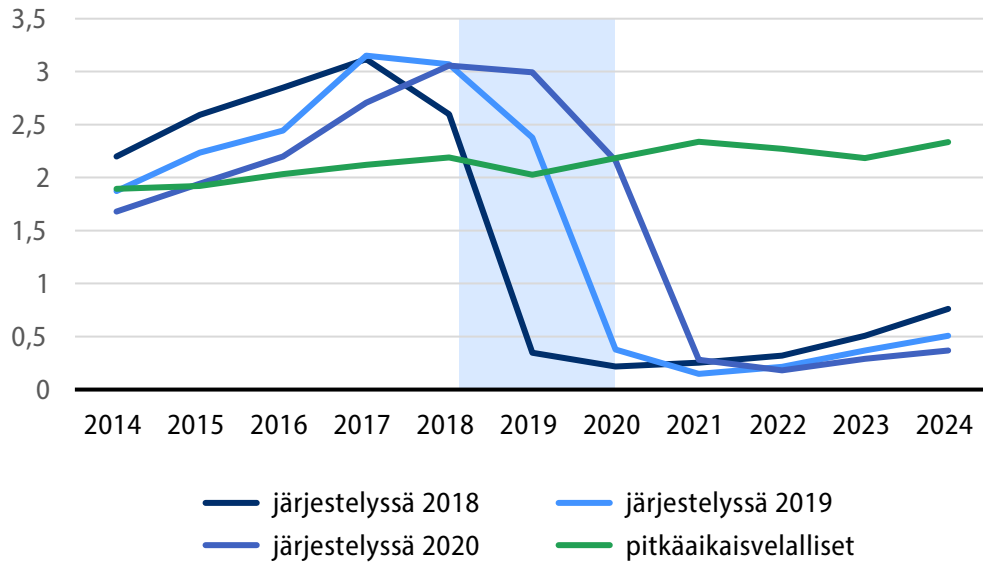
Kuvio 25. Velkojen kehitys velkajärjestelyssä vuosina 2010–2012 aloittaneilla verrattuna pitkäaikaisvelallisiin. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

Pitkäaikaisvelallisten velkojen määrät ovat nousseet ajalla 2002–2022 merkittävästi. Kuten luvussa 4.2.2. todetaan, maksuohjelman myötä velkajärjestelyn aloittaneilla velat pienentyvät merkittävästi ja lähtevät vuosien viipeellä nousemaan ylöspäin. Tässä tapauksessa velkojen määrä, keskimäärin, jää hieman alle pitkäaikaisvelallisten velkamäärän (kuvio 25).

Koska pitkäaikaisvelallisia seurataan kalenterivuositain poikittain ja velkajärjestelyssä aloittaneita 2010–2012 aloittaneita seurataan pitkittäin, pysyy uusien maksuhäiriömerkintöjen saajien osuus tasaisena pitkäaikaisvelallisten joukossa. Siinä missä pitkäaikaisvelallisilla on keskimäärin kaksi uutta maksuhäiriömerkintää vuodessa, velkajärjestelyyn siirtyneillä uusien merkintöjen määrä vähenee velkajärjestelyn myötä alle yhteen merkintään vuodessa (kuvio 26).

Kuvio 26. Uusia maksuhäiriöitä, keskimäärin, vuosina 2018–2020 järjestelyn aloittaneilla verrattuna pitkäaikaisvelallisiin. Lähde: Tilastokeskus & VATT Datahuone

4 Johtopäätökset

Velkajärjestelyyn päässeet henkilöt ovat pääosin heikossa taloudellisessa asemassa olevia velallisia. Velkajärjestelyn aloittaminen keskittyy vahvasti henkilöille, joilla on muita heikempi työmarkkina-asema ja matalampi koulutustaso. Erityisesti ammattikoulutaustaiset ovat selvästi yliedustettuina velkajärjestelyn aloittaneiden joukossa. Tämä yliedustus on kasvanut tarkastelujakson 2002–2023 aikana.

Velkajärjestelyyn päässeet näyttävät ottavan verrokkiryhmiä kiinni usealla taloudellisella mittarilla. Velkajärjestelyyn päässeiden ansiotulot kasvavat ja työllisyys paranee. Lisäksi maksuhäiriömerkintöjen määrä pienenee.

Velkaongelmista päästään järjestelyyn osallistuvien keskuudessa eroon nopeammin kuin niiden joukossa, joiden hakemusta ei hyväksytä – tämä havaitaan tarkastelemalla niin maksuhäiriömerkintöjä, ulosoton velka-asioita kuin velan kokonaismäärää.

Kuitenkin järjestelyn jälkeen velan määrä lähtee uudelleen nousuun, ja esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjä saadaan kahdeksan vuoden seurantaajan päätteeksi huomattavasti useammin kuin väestössä keskimäärin.

Yrittäjätaustaisten velallisten osuus on yliedustettuna velkajärjestelyssä aloittaneiden joukossa. Yliedustus on kuitenkin pienentynyt tarkastelujaksolla 2002–2023, mikä kertonee velkaantumisen murroksesta kyseisenä ajanjaksona. Kesällä 2022 tehty lainsäädännön muutos, jolla yrittäjien ja yrittäjätaustaisten velallisten pääsy velkajärjestelyyn helpotettiin, ei vaikuta olennaisesti lisänneen yrittäjien tai yrittäjätaustaisten määrää velkajärjestelyn aloittaneiden joukossa.

Työkyvyttömyys näyttää lähtevän työikäisten joukossa nousuun velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen. Työkyvyttömyyttä ei mainita velkajärjestelyyn pääsyä koskevissa säännöksissä, mutta on mahdollista, että työkyvyttömyyttä ennakoivat tekijät nousevat kokonaisharkinnassa puoltavaksi tekijäksi.

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-0990 (PDF)
ISBN 978-952-400-263-9 (PDF)